20 February 2013

॥श्री॥

अध्याय सोळावा

- दैवासुरसम्पद्विभागयोग -

भगवंतांनी पंधराव्या अध्यायात क्षर म्हणजे नाशवंत सृष्टी आणि अक्षर म्हणजे अविनाशी व चैतन्यस्वरूप जीवात्मा याविषयी सांगितले आणि या दोन्हींच्या पलीकडे असणारा तो उत्तम पुरुष। त्या उत्तम पुरुषाला जो तत्त्वत: जाणतो तो खरा ज्ञानी। तो खरा महात्मा। ज्ञानवंत होण्यासाठी सद्गुण धारण करावे लागतात. दैवी संपत्ती वाढवावी लागते, आसुरी संपत्ती टाळावी लागते. आता ही दैवी संपत्ती कोणती? आणि आसुरी संपत्ती कोणती? हे भगवंत या अध्यायात सांगत आहेत. त्यासाठीच हा सोळावा अध्याय।

दैवी गुण - अभय, सत्त्वसंशुद्धी, ज्ञानयोगव्यवस्थिति दान, दम, यज्ञ, स्वाध्याय, तप, सरलता, अहिंसा, अक्रोध, सत्य, त्याग, शांती, अपैशुन्य, अलोलुप्त्व, दया, मार्दव, लज्जा, स्थिरता, तेज, क्षमा, धृति, शुचिता, अद्रोह, नातिमानिता हे सद्गुण म्हणजे दैवी संपत्तीचा परमोत्कर्ष आहे. याउलट आसुरी संपत्ती म्हणजे दंभ, दर्प, वृथा अभिमान, क्रोध, कठोर भाषण, अज्ञान ही आहे. या आसुरी संपत्तीमुळे मानव जन्म-मरणाच्या फेऱ्यात सापडतो. यांचे आयुष्य केवळ कामा-करता असते. ते दंभी आणि मदोन्मत्त असतात. ते भ्रष्टाचारी असतात. ईश्वराला ते मानत नाहीत. धनाच्या

www.madhaveeraghuveer.com

Notes

SUNDAY 30

T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	NOV

माजाने ते ज्ञानाला विकत घेऊ पहातात. त्यांचे चित्त भ्रमलेले असते. अशा दुर्जनांसाठी एकच गती असते. ती म्हणजे नरक!

अहंकार, बल, दर्प, काम, क्रोध यांचे मिश्रण असलेले हे अधम परनिंदक नर असतानाच जण अंतर्यामी ईश्वरालाही ते मानत नाहीत. काम, क्रोध, लोभ ही नरकाची तीन दारे आहेत. त्यांना जिंकावे. त्यांना जिंकणारा परमगतीला प्राप्त होतो. जे शास्त्राला लाथाडतात त्यांना सुखही मिळत नाही आणि परमगतीही मिळत नाही. म्हणून कर्तव्य कोणते अकर्तव्य कोणते यासाठी शास्त्र हेच प्रमाण होय. अर्जुनाचे स्वकर्तव्य कोणते? तर धर्मस्थापनेसाठी लढणे - हेच शास्त्र सांगते.

युगानुयुगे आसुरी आणि दैवी संपत्तीचे द्वंद्व चालू आहे. या द्वंद्वात प्रत्येक वेळी दैवी संपत्तीचाच विजय होतो. ज्याला आत्मकल्याण करून घ्यायचे असेल त्याच्यासाठी दैवी संपत्ती आहे आणि ज्याला आत्मनाश करायचा असेल त्यांच्यासाठी आसुरी सपत्ती आहे. म्हणून या अध्यायाचे नाव सार्थ आहे.

आकाशात पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम्।
सर्व देव नमस्कार: केशवं प्रतिगच्छति॥

सगळे विज्ञान हे ज्ञानात्मक आहे. सर्व नद्या जशा समुद्राला जाऊन मिळतात तसे आधुनिक काळातील विज्ञान हे ज्ञानाला जाऊन मिळते.

www.madhaveeraghuweer.com

Notes

2011	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M
OCT	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

मूर्तिकार -

प्रयोगशाळेतील कार्य Subjective किंवा Objective असते. मात्र या विश्वातील कार्य हे Omnijective आहे. म्हणजे निरीक्षण करणारा वेगळा, निरीक्षण करण्याची वस्तू वेगळी असे उरतच नाही. त्या दोहोंचा संगम होऊन जातो. हे अद्वैत नाहीतर दुसरे काय? सद्वस्तू आणि साधक दोन्ही एक होऊन जातात. प्रत्यगात्मा आणि परमात्मा यांचे मीलन होऊन जाते. आमचे ऋषी ज्यावेळी नेति नेति (न + इति) म्हणाले होते तेव्हा विज्ञानवादी त्यांना हसले होते. आता शास्त्रज्ञ तेच म्हणत आहेत की आम्हाला सांगता येत नाही. सगळी रहस्ये काही उलगडता येत नाहीत. इशतत्त्वातील 'ई' कशी आहे ते पहा. आकाशात वीज चमकावी तसा तिचा आकार आहे. अणूमध्ये काही जड आहे पण त्यातही काही जड आणि काही चैतन्य आहे हे शास्त्रज्ञांच्या लक्षात आले आहे. जे चैतन्य परब्रह्म आहे ते क्षर-अक्षर म्हणून सांगितले काय किंवा क्षेत्र-क्षेत्रज्ञ म्हणून सांगितले काय? भाव एकच आहे. मुळात निरीक्षण कशाचे करायचे आहे? तर आत्म्याचे. त्यासाठी आत्मविद्या प्राप्त करून घेतली पाहिजे.

भगवंतांनी गीतेची रचना अशी लोकविलक्षण केली आहे की त्यातून आपल्याला जीवनातील सर्व प्रश्नांची उत्तरे मिळतात. पुरुषोत्तम योग ही गीतेचा कळस आहे. पुढचे दोन अध्याय पूरक आहेत. शेवटी

Notes कळसाध्याय - मोक्षसंन्यास योग आहे.

संपूर्ण गीतेचा भर हा समत्वावर आहे. म्हणजे समत्व हा गीतेचा पाया आहे. सर्वत्र समतोल सुवर्णमध्य साधला आहे. भगवान कृष्णाचा जन्म अष्टमीला म्हणजे मध्यावर झाला आहे.

कुटुंबजीवनासाठी आदर्श - प्रभू श्रीरामचंद्र तर समाजजीवनासाठी आदर्श - भगवान श्रीकृष्ण.

भगवान श्रीकृष्णांचे चरित्र असे आहे की त्यांनी उतुंग तत्वज्ञान निर्माण केले. असे तत्वज्ञान की ज्याला जगाच्या इतिहासात तोड नाही.

१६ व्या अध्यायातील पहिल्या तीन श्लोकात २६ दैवी गुणांचा निर्देश केला आहे. जणू काही सव्वीस गुणांची माळ धारण केली आहे. किंवा ज्ञानेश्वर माऊली म्हणतात

की सव्वीसवे गुणज्योती ऐसी उजळून आरती।
गीता आत्मया निरुपाती। नीरांजनी आली।।

अशा या २६ गुणांचा केवळ उल्लेख इथे केला आहे. कारण यापूर्वी अनेकदा सद्गुणांबद्दल विस्ताराने सांगितले आहे. आता इथे मात्र चांगले गुण आणि वाईट गुण यांच्यामध्ये युद्ध होणार आहे. दोन्ही बाजू सज्ज झाल्या आहेत. त्यातही दैवी संपत्तीचा सेनापती आहे 'अभय'! साहजिकच आहे. आघाडीला भयरहित असा शूर वीरच हवा. मात्र निर्भय व अभय यामध्ये मूलभूत फरक आहे. ज्याच्या मनातून भय निघून गेले आहे तो निर्भय मात्र ज्याच्या मनात

Notes निर्गतं भय यस्मात् सः - निर्भयः

www.madhaveeraghuveer.com

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

भय उत्पन्नच झाले नाही तो अभय. म्हणून 'अभय'ला सेनापती नेमले आहे व बाकीचे सैन्य त्याच्या पाठीमागे आहे. मात्र सैन्याला पिछाडीकडूनही धोका असतो. पुढचे सैन्य पराक्रमी असेल तरी जर मागून हल्ला झाला तर सर्व व्यर्थच जाणार. म्हणून मागच्या बाजूला 'नातिमानिता' म्हणजे नम्रपणा ठेवला आहे.

दैवी संपत्तीचे २६ तर आसुरी संपत्तीचे ६ गुण १६ व्या अध्यायात सांगितले आहेत. परंतु त्या सहा दुर्गुणांची आणखी बारीक बारीक पिल्ले असतात ईर्ष्या, आळस, कृतघ्नता, वाचाळ, निर्लज्ज, दुष्टबुद्धी, मलीन राहणारा, चंचल, स्वार्थी, कामी, दुर्जनसंगती धरणारा, निंद्य वस्तु अंगिकारणारा, चोवीस तास विनोद करणारा, रागाने स्वतःचे नुकसान करणारा, अस्थिर बुद्धीचा, कंजूष असे अनेक दुर्गुण आहेत.

तपीळ खादाड आळसी। कुश्चीळ कुटीळ मानसी।
धारिष्ट्य नाही जयापासी। तो एक मूर्ख॥
नीच यातीसी सांगात। परांगनेसी एकांत।
मार्गी जाय खात खात। तो येक मूर्ख॥

अशी मूर्खांची अनेक लक्षणे समर्थांनी सांगितली आहेत.
(1) मात्र या दुर्गुणांना दूर ठेवून जे दैवी संपत्ती वर्धिष्णु करतात, सद्गुणांचा परोत्कर्ष करतात, त्यांनाच पुरुषोत्तमाची प्राप्ती होते. म्हणून या अध्यायात दैवी संपत्तीचा गौरव केला आहे.

अभय- आहार, निद्रा, भय, मैथुन या चार गोष्टी माणूस

Notes

साधु वस्तु अद्वये। तेथे कैचे वाटेल भये।
परब्रह्म ते निर्भये। तोचि साधु॥ दास. ८.८.३०॥

साधु परब्रह्माशी तदाकार होतो. तिथे दुसरेपणा नाही. त्यामुळे साधु परब्रह्माप्रमाणे पूर्ण निर्भय होऊन जातो.

www.madhavaeeraghuveer.com

सत्वसंशुद्धि: - सतत जीवनामध्ये व्यवहार करत असताना अंत:करणाची सतत शुद्धि ठेवणे कठीण आहे. एरवी आपण व्यवस्थित शांत असतो. परंतु अनेकदा अन्य व्यक्तींशी संबंध आला की वृत्तीमध्ये कपटीपणा, असत्य खोटेपणा, दांभिकता येते.

आणि प्राण्यांमध्ये सारख्या आहेत. यापैकी मैथुनाचा कालखंड कमी आहे. आहार आणि निद्रा या वाढत्या वयाप्रमाणे कमी कमी होत जातात. परंतु जन्मापासून मृत्युपर्यंत भीती ही असतेच.

भय इथले संपत नाही!

ही भीती कधीच संपत नाही. आपल्याला भीती तरी कशाकशाची वाटते? या जगातील प्रत्येक जीव दुसऱ्याला मर्यादा घालतो. त्यातून भीती वाटते.

भोगे रोगभयं कुले च्युतिभयं वित्ते नृपालाद् भयम्।
मौने दैन्यभयं बले रिपुभयं रूपे जराया भयम्।
शास्त्रे वादभयं गुणे खलभयं काये कृतान्ताद् भयम्
सर्वं वस्तु भयान्वितं भुवि नृणां वैराग्यमेवाभयम् ॥

असे भर्तृहरिने नीतिशतकात म्हटले आहे. जेव्हा वैराग्य प्राप्त होते, अद्वैताची अनुभूती येते तेव्हा भय कसले आणि कोणापासून?

सत्वसंशुद्धी - चित्ताची शुद्धी.

मल, विक्षेप, आवरण हे जेव्हा नाहीसे होतात ती खरी सत्वशुद्धी.

ज्ञानयोग व्यवस्थिति: - स्वत:च्या स्वरूपामध्ये स्वस्थ होणे किंवा सुस्थिती प्राप्त करणे। त्यासाठी साधन आहे ज्ञान व योग। ज्ञानप्राप्तिसाठी सद्गुरूंना अनन्य भावाने शरण जावे.

दान - शतेषु जायते शूर: सहस्रेषु च पण्डित:।
वक्ता दशसहस्रेषु दाता भवति वा न वा ॥

आपल्याकडे दानाची अनेक उत्तमोत्तम उदाहरणे आहेत —

Notes

तद्विद्धि प्रणिपातेन--- ज्ञान झाल्यानंतर आत्मस्वरूपामध्ये स्थिर, दृढ स्थिति प्राप्त करण्यासाठी योगाभ्यास हवा. मनाने असत् पदार्थांचा त्याग करून सत् वस्तुचा आश्रय करावा. इंद्रियसंयमन व मन:संयमन करून योगसाधना करावी.

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.majhaveeraghuveer.com

गुरुत्याला न फसवता शुद्ध, नि:स्वार्थ भावाने व्यवहार करायला हवा शुद्ध आचरण हे कर्मावर नाही तर सामाजिक भावनेवर अवलंबून असते. संपूर्ण अज्ञान व विषयवासनांचा त्याग झाला तरच पूर्ण अंतर्बाह्य शुद्धि प्राप्त होईल.

8.00 कर्णाने कवच कुंडले दिली. शिबी राजा, बळी राजा,
दधीचि, राजा हरिश्चंद्र यांच्यापासून अगदी आजच्या
9.00 आधुनिक काळापर्यंत दानशूर लोकांची परंपरा आहे.
आपल्या गरजा कमीत कमी ठेवून आपल्या
10.00 कमाईतील मोठा वाटा इतर गरजूंना द्यावा. गृहस्थाच्या
धनसंपत्तिवर अनेक जण अवलंबून असतात. त्याला
11.00 सर्वांचा वाटा त्यांना नियमितपणे व गाजावाजा न
करता द्यावा. उजव्या हाताने दिलेले दान डाव्या हाताला
12.00 समजू नये. दान दिल्यानंतर ते विसरून जावे. त्याचा
उल्लेखही करू नये. प्रत्युपकाराची परतफेडीची अपेक्षाही
1.00 नसावी. दान असे असावे की ज्याने दात्याचा अहंकार
वाढू नये व घेणाऱ्याला कमीपणा वाटू नये. दान
2.00 कशाचे करावे? आपल्याजवळ जे काही आहे त्या
कशाचेही दान करता येते. रक्तदान, नेत्रदान, अन्नदान
3.00 जलदान, संपत्ति दान हे तर करता येतेच पण काही
नसले तर आपला वेळ तरी इतरांसाठी सत्कारणी लावावा.
4.00 देता येणार नाही असे जगात काही नाही. इच्छा मात्र हवी.
कर्णस्त्वचं शिबिर्मांसं जीवं जीमूतवाहनः।
5.00 ददौ दधीचिरस्थीनि नास्त्यदेयं महात्मनाम्॥
दानाने खरं तर आपला भार हलका होतो.
6.00 दम - हा शमाचा धाकटा भाऊ आहे. शम म्हणजे
मनावर संयम ठेवून इंद्रियांना आतल्या बाजूस वळवणे
7.00 आणि दम म्हणजे इंद्रियांना त्याच स्थितीत ठेवणे.
[बाह्यकरणानाम् उपशमः — म्हणजे इंद्रियदमन]

Notes
दानम् - अर्थिभ्य: यथाशक्त्या श्रद्धया अन्नाद्यर्थसमर्पणम्।
दान हा द्रव्ययज्ञ आहे. दान ही क्रिया नसून साधना आहे.
देण्याची क्रिया औपचारिक असली तरी त्यातून ममत्वाचा,
आसक्तीचा त्याग होत असतो. दानाने मन सात्त्विक, प्रसन्न होते.

Bakri Id / Idu'l Zuha (Feast of Sacrifice), Hari Raya Haji (Feast of Sacrifice) (SG)

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

नदुदितं कर्म स्वनुष्ठीयताम्।

श्रौतस्मार्तादि कर्मांचे अनुष्ठान म्हणजे यज्ञ।

8.00 यज्ञ - यज्ञाची कल्पना विश्वात्मक, ब्रह्मांडात्मक आहे
हे संपूर्ण विश्व, त्याची रचना, घडामोडी हाच एक
9.00 मोठा यज्ञ आहे. व्यक्तीचे जीवन हाही एक यज्ञच
आहे. यंत्राची मोठमोठी चाके फिरत असतात. त्यामध्ये
10.00 अनेक लहान लहान चाकेही असतात. त्यापैकी
एखाद्या भागात जरी बिघाड झाला तरी ते मोठे यंत्र
11.00 कुरकुरु लागते. हा विश्वाचा पसारा सुव्यवस्थितरित्या
चालण्यासाठी आपण एवढेच लक्षात ठेवायचे की मी
12.00 त्या विशाल यंत्रणेचा भाग आहोत. मला योग्य
गतीने, दिशेने फिरायचे आहे. म्हणजे मला माझे नियत
1.00 कर्म योग्य तऱ्हेने, मनापासून करायचे आहे. अशी
सर्व लहानमोठी चाके सुरळीतपणे फिरत राहिली तर
2.00 कुठेही समस्या उद्भवणार नाही. या सृष्टीच्या प्रक्रियेत
बाधा न आणता मला वावरता आले पाहिजे. माझ्या-
3.00 मुळे विश्वचक्राला अडथळा येणार नाही इतकेच पहावे.
लो. टिळकांचे जीवन म्हणजे खरा स्वरूपयज्ञ होता.
4.00 यज्ञ म्हणजे निःस्वार्थीपणाने लोककल्याणासाठी काही
करणे. रोजचा स्वयंपाक, भोजन हे सुद्धा यज्ञकर्मच आहे.
5.00 स्वाध्याय - दैवी संपत्तीचा सातवा गुण.
लिहिता हात आणि गाता गळा असावा.
6.00 गंगा बहती भली और साधू चलता भला।
तसेच ज्ञान हे खड्गासारखे केवलखीत हवे. त्यावर
7.00 गंज किंवा धूळ बसून चालणार नाही. आयुष्य इतके थोडे
आहे आणि शिकण्यासारख्या इतक्या गोष्टी आहेत की

Notes

वेदांचे, धार्मिक ग्रंथांचे अध्ययन पठण करणे.
वेदो नित्यमधीयताम्।

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeradhuveer.com

जन्म अपुरा पडेल. रोज थोडे तरी अध्ययन व अध्यापन करावे. Teaching is the best way of learning. दिवसामाजी रोज काहीतरी लिहावे. अभ्यास हा केवळ विद्यार्थ्यांनी करावा असे नाही. रोज ग्रंथ वाचावेत. काही कला, विद्या अभ्यासाव्यात. थोडे तरी पाठांतर करावे. आणि जे आपल्याला ठाऊक आहे ते नेमके पणाने, मुद्देसूद रीत्या इतरांना सांगावे हा स्वाध्यायच आहे.

अनेकशास्त्रं बहु वेदितव्यम्
अल्पश्च कालो बहवश्च विघ्नाः।
यत् सारभूतं तद् उपासितव्यम्
हंसो यथा क्षीरमिवाम्बुमध्यात्॥

३ प्रकारचे

तप - आगतं स्वागतं कुर्यात् गच्छन्तं न निवारयेत्।
यथा प्राप्तं सहेत सर्वं सा तपस्योत्तमा॥

जे काही आपल्या वाट्याला येईल त्याचा संतोषपूर्वक स्वीकार करणे ही तपाची एक व्याख्या करता येईल. एखाद्या विशिष्ट ध्येयाच्या पूर्तीसाठी कितीही क्लेश सहन करण्याची तयारी म्हणजे तप. पार्वतीने शंकराच्या प्राप्तीसाठी पंचाग्नी साधन तप केले. झाडाचे पानसुद्धा न खाता उपवास केले. तसेच खेळाडू आपल्या ध्येयपूर्तीसाठी जे परिश्रम घेतात. शास्त्रज्ञ तहानभूक विसरून एखादा शोध लावतात. कलाकार कलेची साधना करताना अविरत मेहनत करतात, तेही तपच आहे. आणि एखादी सुगृहिणी आपल्या कुटुंबीयांचे स्वास्थ्य आरोग्य जपत आपला शिस्तबद्ध दिनक्रम आखते तेही तपच आहे.

Notes

तंबोऱ्याच्या तारांमधून स्वर्गीय दिव्य संगीत निर्माण होण्यासाठी तारांमध्ये एकसंधता हवी. तसेच जीवनसंगीत दिव्यानंदासाठी — बुद्धि - मन - इंद्रिये - यात आर्जव हवे.
बुद्धौ शरणमन्विच्छ।

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

तप म्हणजे भगवे कपडे घालून, दाढी. मिशा जटा वाढवून हिमालयात जायला नको. संसारात राहून Disciplined जीवन जगणे, दुसऱ्यासाठी मरणे हे तप नाही तर दुसरे काय?

आर्जव - सरळपणा, सौजन्य, समत्व स्वभावातील पारदर्शकता. हे लोक आपले पाऊल वाकडे । दोघ चरित्रीच्याकडे ॥ असे वागत नाहीत. अर्जुन असा गुणी होता. त्याच्या मनात कपट नव्हते. शत्रूला सुद्धा तो स्वजन म्हणून संबोधत होता. आर्जव आणि अर्जुन हे जणू समानार्थी शब्द आहेत. त्यातील मूळ शब्द ऋजु हाच आहे. त्यांच्या वागण्या बोलण्यात एक सारखेपणा असतो.

यथा चित्तं तथा वाचा यथा वाचस्तथा क्रिया।
चित्ते वाचि क्रियायांच साधूनामेकरूपता॥

(2) अहिंसा - शारीरिक, मानसिक, वाचिक हिंसा असते. त्याचप्रमाणे कृत कारित अनुमोदित हिंसा असते. प्रत्यक्ष हिंसा करणे ही शारीरिक हिंसा झाली परंतु मनाने सुद्धा एखाद्याला दुखावणे किंवा बोचरे बोलून दुसऱ्याच्या मनाला यातना देणे ही वाचिक हिंसा झाली. स्वतः हिंसा करणे, दुसऱ्याकडून करवून घेणे किंवा हिंसाचार चालू असेल त्याला प्रतिकार न करणे ही मूक संमती असू शकते. तीही हिंसा म्हटले आहे. इतक्या सूक्ष्म प्रमाणात सुद्धा

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

हिंसा न करणे ही खरी अहिंसा आहे.

औषधी वनस्पती गोळा करताना वृक्ष वेलींची तोड करावी लागते. वनस्पतींना धक्का लावण्यापूर्वी आदल्या दिवशी संध्याकाळी तिथे जाऊन तिथल्या जीव जंतुंना, भूत पिशाच्यांना निघून जाण्याची विनंती करतात. हा ही अहिंसेचाच एक भाग झाला.

थोडक्यात काय तर या सृष्टीत रहाण्याचा जसा मला अधिकार आहे तसाच अधिकार इतर माणसांना, पशु-पक्ष्यांना, जीव जंतुंना देखील आहे हे मान्य करणे आणि त्यानुसार आचरण करणे ही खरी अहिंसा! आणि तरीसुद्धा चुकून जरी थोडीजरी हिंसा घडली तर त्याचे प्रायश्चित्त घ्यावे

अर्थात वाघ सिंह शिकार करतात ती हिंसा नव्हे. कारण ते त्यांच्या उदरनिर्वाहाचे साधन आहे. मात्र माणूस मात्र देवतांना बळी देण्यासाठी किंवा छंद जोपासण्यासाठी किंवा जीभेचे चोचले पुरवण्यासाठी प्राणी पक्ष्यांना मारतो ती मात्र निखालस हिंसाच आहे.

अश्वं नैव गजं नैव व्याघ्रं नैव च नैव च।
अजापुत्रो बलिं दद्यात् देवो दुर्बलघातकः॥

सत्य - सत्याचाही वर भर असते. भर म्हणजे त्रिकालाबाधित सत्य. Universal Truth. जे कोणत्याही देशात, कोणत्याही काळी बदलत नाही. उदा० सूर्य ठराविक वेळेला ठराविक ठिकाणी उगवतो. कधीही सुट्टी घेत नाही. किंवा गुरुत्वाकर्षणाचा नियम जो भारतात आहे तोच अमेरिकेत आहे.

Notes

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

www.madhaveeraghuveer.com

सत्य हे सापेक्ष असते मात्र ऋत हे असतेच असते.
सदाचरणातील पहिला नियम 'सत्यं वद' हा आहे. लहान मुलांना शिकवताना प्रथम 'खोटे कधी बोलू नये' हेच शिकवले जाते. सत्य कधीच लपत नाही. सत्याला वाचा फुटतेच. 'सत्यमेव जयते' असं आपले ब्रीदवाक्य आहे.

सत्याचा वाली परमेश्वर आहे. नेहमी खरेच बोलावे त्यामुळे लोकांचा तुमच्याकडे बघण्याचा दृष्टीकोन स्वच्छ रहातो. थापाड्यावर कोणी कधीच विश्वास ठेवत नाही. मात्र सत्य बोलताना ते प्रियही असावे. इतरांना दुखावणारे नसावे. तारतम्य बाळगावे.

अक्रोध - ज्याच्या मनात कामवासना नाही तो आपोआपच अक्रोधी होतो. कामाची पूर्ती झाली नाही तर क्रोध उत्पन्न होतो म्हणून कामविजयाचे प्रतीक किंवा द्योतक म्हणून अक्रोध हा दैवी गुण सांगितला आहे. एकनाथ महाराज हे अक्रोधाचे उत्तम उदाहरण आहे. यवन थुंकला किंवा विंचू चावला तरी त्यांची शांती थोडी सुद्धा ढळली नाही. क्रोधाने ग्रासले नाही.

त्याग - सात्विक कार्याला वेळ द्यायचा असेल तर काही गोष्टी त्यागाव्याच लागतील. व्यक्तिगत त्याग केल्याशिवाय राष्ट्रभक्तीचे कार्य घडू शकणार नाही. स्वा. सावरकर, लो. टिळक, सुभाषचंद्र बोस या सर्वांनी वैयक्तिक सुखाचा त्याग केला. आणि म्हणूनच ते राष्ट्रकार्यासाठी प्राणपणाने लढले.

Notes Anyone can become angry - that is easy. But to be angry with right person, to the right degree, at the right time for the right purpose and in the right way is not easy.

Aristotle.

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

कोणतेही ध्येय प्राप्त करायचे असेल तर दुसऱ्या कोणत्या तरी गोष्टीचा त्याग करावा लागतो. विद्यार्थ्यांनी झटून अभ्यास करताना आळसाला थारा देऊ नये.

सुखार्थी चेत त्यजेत विद्यां, विद्यार्थी चेत त्यजेत सुखम्।

कित्येक स्त्रियांनी आपल्या सुखी संसारासाठी आपल्या करियरवर पाणी सोडले आहे. मात्र त्याग केल्यावर त्याच्याविषयी हळहळ, पश्चात्ताप नको. कुणावर उपकार केल्याची भावना नको.

शांती - संकल्प-विकल्प सरले की शांती लाभते त्यासाठी मन जिंकणे अपरिहार्य आहे. इथे केवळ बाहेरची शांती अपेक्षित नसून मन:शांती महत्त्वाची आहे. अंतर्बाह्य खळबळ थांबली. विचारतरंगांचा वेग मंदावला म्हणजे शांतीची अनुभूती येते.

अपैशुनम् - पैशुन म्हणजे पशुता, दुष्टपणा. त्याउलट अत्यंत साधेपणाने, साधुवृत्तीने वागणे.

आई ज्याप्रमाणे मुलाचे न्यून दूर करून त्याला नटवते, सजवते व बघून ते कौतुकाने पहाते

दया - समस्त भूतमात्रावर दया करणे समर्थाला दया शोभते.

अलोलुप्त्वम् - विषयांशी संयोग झाला तरी विकार होऊ न देणे

Notes SUNDAY 13

Anger is never without a reason but seldom a good one.

- Benjamin Franklin.

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

www.madhaveeraghuveer.com

मार्दव - मृदुता प्रगट करणे
जे खळांची व्यंकटी सांडो.
आकाश जसे सर्वांगाने मृदु असते तसा साधु सर्वांगाने मृदु असतो. गंगेचे पाणी वाघ आणि गाय दोघांनाही शांत करते.
ह्री:- लज्जा, लाज Bashfullness.
शास्त्राने घालून दिलेली मर्यादा न ओलांडणे.
वाईट कृत्याची लाज वाटणे. Modesty - विनय
यद्यपि करणं लोकविरुद्धं नाकरणीयं नाचरणीयम्)
जनी निंद्य ते सर्व सोडूनि द्यावे।
जनी वंद्य ते सर्व भावे करावे॥
अचापल्यम् - मनाची चंचलता मोडून गेलेली असते. संशयाची निवृत्ती झालेली असते. मन स्थिर आणि दृढ असते. मन स्थिर झाले की व्यर्थ शारीरिक हालचालीही थांबतात. उगीच येणे जाणे किंवा बाह्य विषयांकडे धाव घेणे आपोआप थांबते.

(3) तेज: - चेहऱ्यावरील तेज, डोळ्यातील तेज, बुद्धीचे तेज, वाणीचे तेज, तेजस्वी देशप्रेम इ० औरंगजेबाच्या दरबारात शिवाजी महाराजांचे प्रखर तेज दिसून आले. आपले भगतसिंग, राजगुरू यासारखे वीर राष्ट्रध्वज हातात घेऊन 'वंदे मातरम्' म्हणत फाशीच्या तख्तावर चढले तेव्हा त्यांच्या मुद्रेवर विलक्षण तेज झळकत होते. 'मेरी झाँसी नहीं दूंगी।'

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

असे म्हणणारी राणी लक्ष्मीबाई म्हणजे तेजाचे स्फुलिंग नव्हे तर दुसरे काय? देहाला पराकोटिचे क्लेश होत असताना गोऱ्या तुरुंगाधिकाऱ्याला प्रत्युत्तर करण्याचे सामर्थ्य स्वा. सावरकरांना कुठून मिळाले? तर त्यांच्यात धगधगणाऱ्या तेजातूनच.

ज्या व्रतावर तुमची श्रद्धा आहे त्या व्रतासाठी स्वाभिमान प्रगट करणे म्हणजे तेज। एका हातात भगवद्गीता आणि ओठावर भगवंतांचे नाम घेऊन अनेक महापुरुष फाशीला सामोरे गेले आहेत.

क्षमा- व्यापक रूप. स्वतःच्या अंगात सामर्थ्य असताना दुसऱ्याच्या अपराधाला उदार अंतःकरणाने क्षमा करणे. त्याचे इहलोकात किंवा परलोकात सुद्धा वाईट न चिंतणे म्हणजे क्षमा। अनेक अवघड वाटणाऱ्या गोष्टी क्षमेने सोप्या होऊन जातात. मात्र क्षमा करताना किंवा क्षमा मागताना विशाल मन हवे. क्षमा करणारा नेहमीच आपोआप वरच्या पायरीवर उभा असतो.

Always forgive your enemies
Nothing annoys them so much

असे Oscar Wilde याने म्हटले आहे.

क्षमा शस्त्र करे यस्य क्षमया किं न सिध्यते।
अतुणे पतितो वह्निः स्वयमेवोपशाम्यते॥

एकदा का मनातले क्रोधाचे गवत काढून टाकले की आगीने भडकणारच नाही. शब्दाला प्रतिशब्द केला की

Notes

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

8.00 साध्या मतभेदातून वाद उत्पन्न होतो. वादातून
झगडा होते. मात्र त्यापैकी एकाने दुसऱ्याला क्षमा
9.00 करून शांत रहाणे स्वीकारले तर पुढचा अनर्थ
टळतो. पण हे बोलायला जरी सोपे वाटले तरी ते
10.00 एकनाथ महाराजांसारख्या थोर संतांनाच जमते.
इतर सामान्य जन मात्र "मी का ऐकून घेऊ?"
11.00 असे म्हणत तलवार उपसूनच तयार असतात. एका
क्षमेने कौटुंबिक स्वास्थ्य व त्यातून पर्यायाने समाजात
12.00 शांती नांदू शकेल. रस्त्यात दुसऱ्या वाहनाचा,
माणसाचा चुकून जरी धक्का लागला तरी माणसे
1.00 लगेच आक्रमक पवित्रा घेतात. आपल्या हातूनही
कधीतरी अशा चुकून चुका घडू शकतात हे
2.00 ध्यानात घेतले तर क्षमाशील वृत्ती वाढू शकेल.
मात्र ही क्षमा वरवरची नसावी. अंतःकरणा-
3.00 पासून असावी. एकदा क्षमा केली की तो विषय
पूर्णपणे मनातून पुसून टाकायचा आणि मी क्षमा
4.00 केली असा अहंकारही बाळगायचा नाही.
धृति - धैर्य, निश्चय, आत्मबल, विश्वधारणा तत्त्व
5.00 Grasping, संकल्प आणि सिद्धी यातील अंतर.
ज्यांची धृती प्रबळ असते त्यांचे निश्चय पूर्णत्वाला
6.00 जातात. सात्त्विक कर्ता - धृत्युत्साहसमन्वितः। धृती असेल
तर उत्साह पाठोपाठ येतो. धृती - धारणाशक्ती हळूहळू
7.00 वाढवता येते. स्थिर आसनात बसणे सुरुवातीला शक्य
नसले तरी प्रयत्नाने तो कालावधी वाढवता येतो.

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

सोयापासून सुरुवात करून प्रयत्नपूर्वक कठीण अभ्यासक्रमही पेलता येतो. कितीही अवघड परिस्थिती आली तरी ज्याच्याकडे धृती आहे तो आनंदाने जगू शकतो. प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करू शकतो. Disaster Management साठी धृतीच आवश्यक आहे. व्यक्तीवर, कुटुंबावर, समाजावर, राष्ट्रावर ज्या आपत्ती येतात त्यातून बाहेर पडायला धृती मदत करते.

शौचम् - यात अंतर्बाह्य शुचिता पावित्र्य अभिप्रेत आहे. नाही निर्मळ मन काय करील साबण। असे म्हणून शारीरिक अस्वच्छतेचे गोडवे गाऊ नयेत. तुमचे शुद्ध मन ओळखण्यासाठी इतरांनी आधी तुमच्या जवळ तरी यायला हवे. त्यासाठी शरीराची, कपड्यांची, राहत्या जागेची किमान स्वच्छता राखायलाच हवी. निदान Presentable तरी असायला हवे.

ऊस डोंगा परि रस नोहे डोंगा।
काय भुललासी वरलिया रंगा॥

हे जरी खरे असले तरी, बाह्य शुचिताही महत्त्वाची आहे. देह देवाचे मंदिर असे आपण म्हणतो तेव्हा हा देह निदान स्वच्छ-पवित्र ठेवायला हवा.

अंतःशौच - मनातील वाईट विचार, षड्रिपु, दुर्वासना यांच्यावर विजय मिळवून सद्विचारांना स्थान द्यायला हवे. इतरांबद्दल द्वेष, मत्सर, ईर्षा नकोत. विश्वकल्याणाची शुभ भावना मनात जागायला हवी. मनाला व देहाला देवघराचे पावित्र्य यावे.

Notes

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

www.madhaveeraghuveer.com

अद्रोहता- अद्रोहाला कुठेच थारा न मिळाल्याने तो साधुसंतांना शरण आला. माणसाच्या मनात कधीचे द्रोह असू नये. स्वामीद्रोह, राष्ट्रद्रोह, देशद्रोह हे कधीही वाईटच! जिथे आणि ज्यांच्यासाठी आपण काम करतो तिथे निष्ठा हवी.

अमानित्व- निराभिमानिता, नम्रता, विनय.

या सद्गुणांची रचना करताना शेवटचा दैवी गुण फार महत्त्वाचा आहे. स्वामी मकरंदनाथ म्हणतात — आघाडीला अभय आणि पिछाडीला नम्रता अशी या दैवी गुणांची व्यूहरचना भगवंतांनी केली आहे.

सर्वसामान्य माणसे कर्तृत्व कमी पण त्याचा अभिमान आणि गौरव जास्त मिरवतात. संतांचे बरोबर याच्या उलट असते.

अलौकिक मंदिरे, शिल्पे उभारणारे कलावंत अमानित्वाच्या खुणाच आहेत.

संतांचे अमानित्व हे एकतर्फीच असते. म्हणजे ते स्वत: केलेल्या कार्याविषयी मौन बाळगतात. मान-सन्मानाची इच्छा करत नाही. मात्र इतरांनी केलेल्या कार्याचा गौरव करतात.

अमानी मानदो मान्यो लोकस्वामी त्रिलोकधृक्॥

अहंमन्य मनुष्य इतरांना हवासा वाटत नाही तर नम्र मनुष्य जवळचा वाटतो. विद्या विनयेन शोभते। विद्या आणि विनय या गोष्टी अभावानेच एकत्र

Notes

धैर्यं यस्य पिता क्षमा च जननी शान्तिश्चिरं गेहिनी
सत्यं सुनुरयं दया च भगिनी भ्राता मनःसंयमः।
शय्या भूमितलं दिशोऽपि वसनं ज्ञानामृतं भोजनं
एते यस्य कुटुम्बिनो वद सखे कस्मात् भयं योगिनः॥

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

आढळतात. मात्र जेव्हा एकत्र येतात तेव्हा उफाळून उठतात.

सदा आर्जवी प्रीय जो सर्वलोकी।
सदा सर्वदा सत्यवादी विवेकी।
न बोले कदा मिथ्यवाच्या त्रिवाचा।
जगी धन्य तो दास सर्वोत्तमाचा॥

असा सरळ, निष्कपट स्वभावाचा, सत्य बोलणारा भूतमात्रांचे कल्याण करणारा भक्त लोकांमध्ये प्रिय होतो. त्याचा लोकसंग्रह वाढतो. लोक त्याला शोधत येतात. भगवंताला तो प्रिय होतो.

या २६ गुणांपैकी पहिले तीन आत्मज्ञान्याचे आहेत तर पुढचे 23 सर्वांसाठी, प्राधान्याने गृहस्थाश्रमींसाठी सांगितले आहेत.

४ आसुरी संपत्ती

दंभ- आपली धार्मिकता भगवत्प्राप्तीकरता न वापरता प्रचारासाठी वापरायची. आपण केलेल्या सर्व धर्माचा विस्तार वाचेच्या चव्हाट्यावर ठेवला असता तो धर्मच अधर्म होतो. तोच दंभ आहे.

दांभिक मनुष्य हा जास्त धोकादायक आहे. कारण तो सद्गुणांच्या वेषात वावरत असतो. दांभि

दर्प- इतरांना तुच्छ लेखणे, स्वत:ला श्रेष्ठ समजून इतरांना कमी मानणे. दुसऱ्यांना काही समजत नाही, मीच काय तो शहाणा अशी वृत्ती असते. कांद्याचा जसा दुरूनच उग्र दर्प येतो, तसा यांच्या कुविचारांना

www.madhaveeraghuveer.com

Notes

SUNDAY 20

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

एक प्रकारचा दुर्गंध येतो.
अभिमान - सर्वांनी आपल्याला मान द्यावा. आपले पूजन करावे, सत्कार व्हावा, चांगले म्हणावे अशी जी तामसी भावना तो अभिमान आहे.
क्रोध - कामनेची पूर्ती न झाल्याने होणारी संतापयुक्त वृत्ती! मला हवे ते मिळाले नाही म्हणून होणारी चिडचिड! कालांतराने ही उग्ररूप धारण करते आणि घातक असा क्रोध उत्पन्न होतो.
पारुष्य - अत्यंत कठोर भाषण बोलणे. दुसऱ्यांना लागेल, खुपेल, अपमानास्पद वाटेल असे कठोर बोलणे. शब्दाने झालेला घाव कायमचा राहतो.
अज्ञान - अत्यंत मूढता व बुद्धिहीनता म्हणजे अज्ञान! हा मनुष्य अडाणी नसतो मात्र त्याच्याकडे सारासार विवेक नसतो. करू नये ते तो करतो.
आसुरी संपत्तीचे हे सहा दुर्गुण आहेत.

(५) दैवी संपत्ती ही मुक्तिकारक तर आसुरी संपत्ती ही बंधनकारक मानली आहे.
आसुरी संपत्ती ही वैयक्तिक स्वार्थाने युक्त असते तर दैवी संपत्तीत राष्ट्राचा विचार असतो.
पांडव हे दैवी संपत्तीने भारलेले होते तर कौरव आसुरी " "
आसुर, मानव व देव ही प्रजापतीची मुले आहेत असे मानले जाते. त्याने सर्वांना 'द' हे

www.madhaveeraghuveer.com

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

अक्षर दिले व त्यावरून बोध घेण्यास सांगितले
आसुरांनी त्यापासून 'दया' हा शब्द घेतला.
मानवांनी — दान
देवांनी — दम

या अध्यायाच्या पहिल्या ३ श्लोकात दैवी संपत्तीतील २६ गुण सांगितले आहेत. आणि पुढे ६ आसुरी संपत्तीचे ६ गुण विस्ताराने सांगत आहेत. हा अध्याय प्रामुख्याने कसे वागू नये. कोणत्या गोष्टी टाळल्यात हे सांगतो. कारण सद्गुणांबद्दल पूर्वी पुष्कळ वेळा पुष्कळ गोष्टी सांगून झाल्या आहेत.

२ रा अध्याय - स्थितप्रज्ञ
५ वा अध्याय कर्मयोगी
६ वा अध्याय योगी
१२ वा अध्याय उत्तम भक्त
१३ वा अध्याय ज्ञानलक्षणे
१४ वा गुणातीत.

असु म्हणजे प्राण किंवा शरीरक्रिया! केवळ त्याच ठिकाणी रममाण होणारे ते असुर. ते त्यापलीकडे जीवनाच्या विचारच करत नाहीत. हा मोहवणारा संसार त्यांना अगदी खरा वाटतो आणि हा वर्ग अतिशय मोठा आहे. काही साधुसंत, थोर महात्मे वगळले तर इतर सर्व असुरच आहेत. मात्र त्यातही श्रेणी किंवा स्तर असू शकतात.

Notes

www.madhaveeraghuveer.com

(७) आसुरी स्वभावाची माणसे कर्तव्यकर्माकडे प्रवृत्ती किंवा अकर्तव्य कर्मापासून निवृत्ती हे दोन्ही जाणत नाहीत. म्हणून त्यांच्या ठिकाणी अंतर्बाह्य शुचिता नसते, शुद्ध आचरणाही नसते व सद्भावही नसतो. आज आपले राष्ट्र, आपला समाज सद्गुणांना पारखा झाला आहे.

(८) आसुरी प्रवृत्तीचे लोक म्हणतात की हे जग आश्रयरहित, खोटे आणि ईश्वराखेरीज आहे. हे केवळ स्त्री पुरुषाच्या संयोगाने उत्पन्न झाले आहे. म्हणून हे जग केवळ विषयोपभोगाकरताच आहे. याशिवाय दुसरे काय? अन्य काय हेतू असणार आहे!

जडवादी लोक फक्त सत्ता, संपत्ती व स्त्री मानतात. चार्वाक दर्शन तर चंगळवादावर आधारित आहे. ते देव व वेद दोन्हींना मानत नाहीत. केवळ खा, प्या आणि मजा करा. Eat, drink & Be merry हे त्यांचे तत्त्वज्ञान आहे.

यावज्जीवं सुखं जीवेत् ऋणं कृत्वा घृतं पिबेत्।
भस्मीभूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः?

त्यामुळे जोवर आयुष्य आहे तोवर मौजमजेत घालवा. पुढचे कुणी बघितलय?

(९) या जगात कावळ्यांची संख्या अधिक आहे. मात्र राजहंस कमी आहेत. बोरी बाभळी जागोजागी आहेत

Notes

शैले शैले न माणिक्यं
मौक्तिकं न गजे गजे।
साधवो न हि सर्वत्र
चन्दनं न वने वने॥

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

चंदनाची झाडे मात्र तुरळकच आढळतात.

एकदा एक राजहंस मानससरोवराकडून आला तिथे अनेक धुबडे बसली होती. राजहंसाने तेथील वैभवाचे, स्वच्छ पाण्याचे, कमळांचे वर्णन केले. त्यात धुबडांना काही रस वाटला नाही. त्यांनी विचारले - तिथे किडे नाहीत का? मग काय उपयोग? असे म्हणून ते सगळे उपहासाने हसले.

या जगात असेच चालू आहे. सदाचरणाची अवहेलना केली जाते. भ्रष्टाचार हाच नियम झाला आहे. स्वतः च्या पोळीवर तूप ओढून घेण्याची प्रवृत्ति सर्वत्र दिसून येते. दुसऱ्यासाठी, समाजासाठी काही कर्तव्ये असतात याची पुसटशी कल्पना सुद्धा अनेकांना नसते. इतकेच नाही तर कुटुंबातील जर प्रत्येकजण स्वार्थच पाहू लागला तर नाश निश्चित आहे. असे क्रूरकर्मी जगाच्या विनाश करण्यासाठीच जन्माला आले असतात. याला उपाय म्हणजे एकांतात राहून दैवी संपत्ती वाढवा. लोक तुम्हाला शोधत येतील. असे सामर्थ्य त्या दैवी संपत्तीमुळे निर्माण होते. म्हणून त्या बंधनात पाडणाऱ्या आसुरी संपत्तीचा तू त्याग कर. त्या दुर्गुणांच्या वाटेला जाऊ नकोस.

(१०) ह्या लोकांना सत्कर्म नको (श्लोक ७) सद्भाव नको (श्लोक ८) आणि सदाचार नको (श्लोक ९) म्हणजे जे चांगले आहे ते काहीच नको. असे

Notes

गुणाः कुर्वन्ति दूतत्वं दूरेऽपि वसतां सतः।
केतकीगन्धमाघ्रातुं स्वयमायान्ति षट्पदाः॥

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

झाले की राक्षसी वृत्तीचे जीवात्मे केवळ कामाचाच आश्रय घेतात. दंभी, मानी व मदोन्मत्त लोक पूर्ण न होणाऱ्या कामनांचा आश्रय करून तसेच अज्ञानाने मिथ्या सिद्धांतांचे ग्रहण करून संसारात भ्रष्टाचाराने वागतात. या राक्षसांना केवळ चैन हवी असते. ते इंद्रियांना स्वैर सोडतात. सध्या तरुण पिढीही याला बळी पडत आहे... गीतेची शिकवण पुन्हा सांगण्याची आवश्यकता वाटत आहे.

(११) या दुष्टांची स्वभाववैशिष्ट्ये -

आसुरी संपत्तीचे तीन स्वभावविशेष -

१. चिंताक्रांत - जन्मापासून मृत्युपर्यंत सारखी काळजी करत असतात. कारण तृप्ती कधीच होत नाही.

अङ्गं गलितं पलितं मुण्डम्
दशनविहीनं जातं तुण्डम्।
वृद्धो याति गृहीत्वा दण्डम्
तदपि न मुञ्चति आशापिण्डम्॥

तृष्णा ही साध्वी स्त्रीप्रमाणे असते असे उपहासाने म्हटले आहे. जन्मभर तिने याच देहाशी संसार केला तर उतारवयात तरी त्याला सोडून कशी जाणार? इतकी ती पतिव्रता आहे.

२. परिग्रह - कितीही मिळाले तरी हवेच असते. आपल्याला पोटभर मिळाले तरी मुलांसाठी, नातवंडांसाठी, पुढच्या पिढ्यांसाठी संचय करतच राहतो.

Notes

खवळलेल्या लाटा ओटीवर आदळतात तसे क्षोभ, संताप. विक्षेप चिंता, चिंतन, चिंता वाढत जाते विषयकपट

www.madhaveeraghuveer.com

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

8.00

9.00

10.00 3. विषयोपभोगात तत्पर - रावण - कितीही भोग
मिळाले तरी सत्ता संपत्ती स्त्रीची लालसा कमी
11.00 होत नाही. ययातीची कामलालसा वृद्धावस्था आली
तरी कमी झाली नाही. त्याने पुत्राचे तारुण्य
12.00 मागून घेतले. शरीर जर्जर झाले, असमर्थ झाले तरी
मनातील भोग वृत्ती काही केल्या जात नाही.

1.00

(१२) आसुरी संपत्तीचे पुरुष आशेच्या फासात अडकलेले
2.00 असतात. काम क्रोध परायण - दुसऱ्यांचा घात करून
द्रव्य मिळवतात. धनसंचय करतात. अर्थ हा नेहमीच
3.00 अनर्थ घडवतो. अर्थापाशी चोरी रहात असते.
दानं भोगो नाशः तिस्त्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य।
4.00 यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति॥
जो संपत्तीचे दान करत नाही किंवा त्याचा
5.00 उपभोगही घेत नाही त्याची संपत्ती नाश पावते.

6.00 (१३) घृताच्या आहुतीने अग्नी प्रज्वलित व्हावा तशी
याच्या मनातील अभिलाषा उत्कट होत जाते.
7.00 कितीही मिळाले तरी तृप्ती होतच नाही. आज हे
मिळवले, उद्या ते मिळवीन, परवा आणखी मिळवीन

Notes

SUNDAY 27

Islamic New Year (AE)

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

www.madhaveeraghuveer.com

(१४) नुसते मिळवण्याच्या बाबतीतच नाही तर सर्वच बाबतीत ह्यांची हाव वाढत जाते. या लोभातूनच क्रोधयुक्त अहंकार उत्पन्न होतो. एखादी इच्छा पूर्ण झाली नाही की क्रोधाचा फणा डोके वर काढतो. त्यातून तो गरळ ओकतो. ह्या शत्रूला मी आज मारले. उद्या त्याला मारीन. मी ईश्वर आहे. I am the boss. मी श्रेष्ठ आहे. माझ्या हातात सत्ता आहे. मी ऐश्वर्य भोगणारा आहे. मी सर्वसिद्धींनी युक्त आहे. मी बलवान मी सुखी आहे.

असे मी मी करणारे असतात. आजकालचे राजकारणी इतक्या वल्गना करतात इतका पैसा उधळतात. मार्गात येणाऱ्या लोकांना सहजपणे दूर करतात. कोणाची सुपारी घेतात, कोणाला सुपारी देतात. माणसाच्या जीवाची किंमतच नाही. भाजीमंडई ही सगळ्यात महाग गोष्ट झाली आहे तर मृत्यु सर्वात स्वस्त आहे.

अर्जुनाची युद्धाची इच्छा प्रबळ व्हावी म्हणून भगवंत कौरवांचे दुर्गुण पुन्हा पुन्हा सांगत आहेत.

(१५) मी मोठ्या धनिक आणि थोर कुळात जन्मलेलो आहे. आहे का माझ्यासारखा कोणी? मी यज्ञ करीन, दान देईन, मजेत राहीन. मी काहीही करेन. सर्वांनी माझा गौरव करावा, मला मान द्यावा,

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhavaraghuveer.com

असे हे राक्षसी जन सदैव अशांत, वखवखलेले, संतापी मत्सरी, द्वेषी, कामुक व क्रोधी असतात.

(१६) अनेक प्रकारांनी भ्रमित चित्त झालेले, मोहरूपी जाळ्यात फसलेले तसेच विषयभोगात अत्यंत आसक्त झालेले अज्ञानी लोक महा अपवित्र अशा नरकात पडतात.

(१७) हे नरकात का जातात याचे स्पष्टीकरण- ते आपणालाच श्रेष्ठ मानणारे घमेंडखोर लोक धनमानमदाने उन्मत्त होऊन शास्त्रविहित असा केवळ नावालाच यज्ञ करून पाखंडीपणाने यजन करतात. हे लोक अहंमन्य असतात. उन्मत्तपणा गर्व, कैफ ही त्यांची स्वभाववैशिष्ट्ये आहेत. शुद्ध तत्त्वज्ञानाऐवजी ते बुवाबाजीला प्रोत्साहन देतात.

(१८) असे आत्मघातकी लोक ईश्वरालाही अव्हेरतात. जिथे पतिव्रता, सत्पुरुष, दानी, याज्ञिक, सेवाव्रती तपस्वी, संन्यासी, ज्ञानी, महात्मे असतात तिथे भगवंतांचा निवास असतो. ती भगवंताचीच घरे असतात. पण नीच लोकांना ते बघवत नाही आजकालचे समाजविघातक चित्र, संस्कृतीचा ऱ्हास, हिडीस चित्रपट, गलिच्छ मासिके केवळ पैसा मिळवण्यासाठी पुढील पिढीवर कुसंस्कार करून

www.madhaveraghuveer.com

Notes

8.00 राष्ट्राचे नुकसान करतात. त्यांचा अविचार वाढतच जातो. अंतर्यामी असलेल्या ईश्वराचाही ते द्वेष
9.00 करतात.

10.00 (१९) त्या द्वेषी, पापाचारी, क्रूरकर्मी नराधमांना मी संसारात वारंवार आसुरी योनीतच टाकतो.
11.00 अहंकार, उन्मत्तपणा, दर्प, काम, क्रोध यांची गती शेवटी अशीच होणार. परनिंदा करण्यातच त्यांचे
12.00 आयुष्य सरून जाते.

1.00 (२०) ही त्यांची अवस्था एका जन्मापुरती नसून अनेक जन्मांची असते. तमोगुणाची ही नीचतम अवस्था
2.00 असते. कृमी, कीटक, मत्स्य, सर्प, पशू इ.
मध्यम अवस्था - हत्ती, घोडे, वाघ, सिंह.
3.00 उत्तम अवस्था - मानव
मानव इतका अधःपतित का होतो? नीच
4.00 योनीला का जातो? तो आसुरी संपत्तीमुळे अगदी रसातळाला जातो.

5.00 (२१) काम क्रोध आणि लोभ यांनी युक्त असे हे
6.00 नरकाचे द्वार आहे. हे आत्म्याचा नाश करणारे अर्थात अधोगतीला नेणारे आहे. म्हणून याचा
7.00 सर्वथैव त्याग केला पाहिजे. तीन खिळे मारले का हा ईश्वराच आहे. ही त्रिपुटी पूर्ण विनाश करणारी आहे.

Notes

2011	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W
NOV	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

www.madhaveeraghuveer.com

काम म्हणजे विषयांची आसक्ती
क्रोध म्हणजे कामाची परिपूर्ण अवस्था
लोभ म्हणजे अतिकृपणता.

(२२) जो सत्संगतीने नरकाच्या दाराला टळतो तोच विकारांपासून मुक्त होतो आणि त्याला शुभगती लाभते. वात पित्त कफ यांचा अतिरेक नाहीसा झाला की देहात आरोग्य नांदते. तसेच काम - क्रोध - लोभ ही त्रिपुटी सांडली की त्रिविध ताप जातात. सत्संगतीची गोडी लाभते. जो या कामक्रोधांना पार नाहीसे करून अगदी मोकळा होतो तो फार मोठ्या लाभाच्या मालक होतो. ज्याने लोभ सोडला त्याला लाभ झाला.

(२३) मात्र जे लोक या मार्गाने जात नाहीत. शास्त्र-विधीला अनुसरून वागत नाहीत. केवळ आपल्या मर्जीनुसार वाटेल तसे वागतात. त्यांची अवस्था काय होते? त्यांना कोणती गती लाभते?

या अध्यायात 'काम' हा शब्द ६ वेळा आला आहे. यावरून आसुरी संपत्तीचे अधिष्ठान काम आहे हे स्पष्ट होईल. त्यामुळे ज्याने काम जिंकला तोच उन्नती करू शकेल. चित्तशुद्धी, शाश्वत सुख व परमगती प्राप्त करू शकेल. परंतु जो कामाच्या बळाने, आग्रहाने विजय सेवू पहातो त्याला येथील

Notes

T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	2011
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	DEC

www.madhaveeraghuveer.com

विषयसुखही मिळत नाही अथवा स्वर्गही मिळत नाही किंवा त्याचा उद्धारही होत नाही.

(२४) म्हणून कर्तव्य काय, अकर्तव्य काय याचा निवाडा करण्यात शास्त्रच प्रमाण आहे असे समजून शास्त्रविधिने नेमलेले कर्मच करणे तुला योग्य आहे. इथे शास्त्र याचा अर्थ आहे - अध्यात्मशास्त्र, धर्मशास्त्र, श्रुतिस्मृतींचे आदेश.

धर्मनिर्णयासाठी बुद्धी प्रमाण नाही. नाहीतर अनाचार माजेल. म्हणूनच या शास्त्राची महती आहे. धर्मशास्त्राचे आदेश मानले तरच समाज नीति-संपन्न राहील. सदाचरणी राहील.

आपल्या धर्माने आणि शास्त्राने कोणत्याही गोष्टींना नाही म्हटलेले नाही. उपभोगाचे स्वातंत्र्य दिले आहे. तेवढेच मर्यादित उपभोग घ्या आणि दैवी संपत्ति वाढवा. चार पुरुषार्थ सांगितले आहेत धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष! मात्र धर्म आणि मोक्षाच्या चौकटीत राहून अर्थ आणि कामाचे सीमित सेवन करा. धर्माने वागून मोक्षाची प्राप्ती करून घ्या. मात्र आजचे चित्र उलटे दिसते आहे. सगळे जग अर्थ आणि कामाच्या मागे लागले आहे आणि धर्म व मोक्षाचा विचारच होत नाही. खरे तर धर्माचरण करून मोक्षमार्गाची वाटचाल केली तर अर्थ आणि काम आपोआप मिळतील.

Notes

2011	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
DEC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

8.00 आपल्या कुटुंबात नित्य दैवी संपत्तिच नांदावी
आसुरी संपत्तिचा शिरकाव होऊ नये म्हणून प्रयत्न
9.00 व्हायला हवे. त्यासाठी जागरुक रहायला हवे.
ही दैवी संपत्ति तुमच्या आमच्या घरी
10.00 प्रतिदिनी वाढत जावो हे २६ गुण पूर्ण विकसित
होवोत. त्या सद्गुणांनी समाज व राष्ट्र बलवान
11.00 होवो. त्यातून ज्ञान विकसित होवो आणि हा
ज्ञानाचा चंद्र आपल्यावर सुख शांतीचा वर्षाव करो
12.00 शुभ भवतु।

1.00
2.00
3.00
4.00
5.00
6.00
7.00

Notes

SUNDAY 4

S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	JAN

www.madhaveeraghuveer.com

5 DECEMBER MONDAY 2011

Och irwy jda

339 - 26 • Wk - 49

॥ શ્રી ॥

8.00 દુર્લભ [illegible] નરદેહ પ્રાપ્ત [illegible] [illegible] કેવો [illegible]
[illegible] છે? What is the aim to be achieved?

9.00 [illegible] [illegible] [illegible] શુદ્ધ [illegible]
સામાન્ય - રોજીંદુ જીવન સુખદાયક

10.00 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] પ્રતિકૂળ [illegible] [illegible] [illegible]

11.00 (રોગ, [illegible], દુઃખ, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible])
સુખ, આનંદ [illegible] [illegible] — પ્રમાણે [illegible] [illegible] [illegible]

12.00 Tonic | [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / અનુશાસન છે. [illegible] [illegible] [illegible]

1.00 [illegible] આવે
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2.00 ([illegible] [illegible]) ([illegible]) ([illegible] [illegible]) ([illegible])
૧૬/૧૫ Supplementary - [illegible] [illegible]

3.00

4.00

5.00

6.00

7.00

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Notes

2011	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
DEC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

www.madhaveeraghuveer.com